

CED groep
educatieve diensten

Het lerende brein

6 maart 2024
Presentatie door: Lucy van den Heuvel

1

Kennismaken

DPL Doordacht Passend Lesmodel

2

Ontwikkelen en Leren

3

CED groep
educatieve diensten

Ontwikkelen en leren = netwerken maken

4

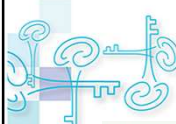
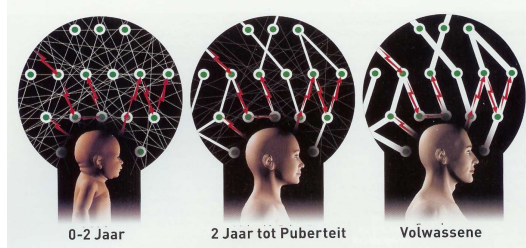

Wat ziet U?

Eén vogel in de hand is beter dan tien in de de lucht

CED groep
educatieve diensten

5

CED groep
educatieve diensten

6

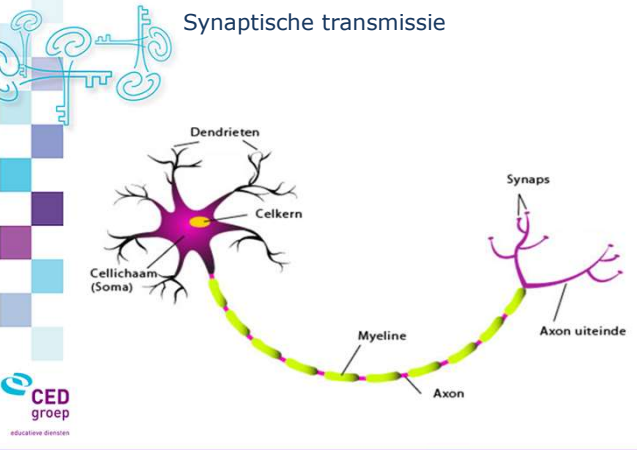

Ziet u het?

Eén vogel in de hand is beter dan tien in de **de** de lucht

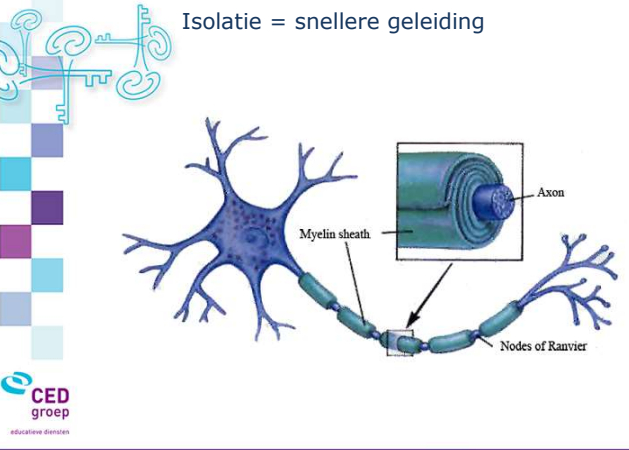

7

Synaptische transmissie

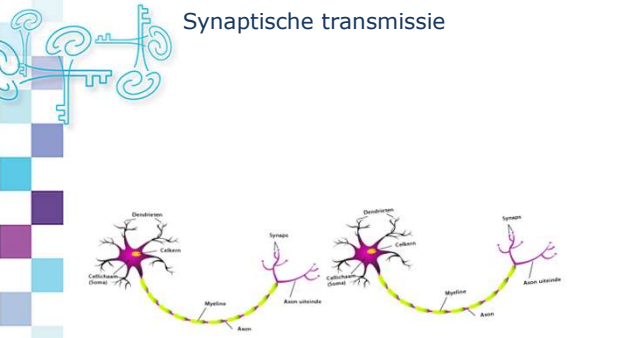
8

Isolatie = snellere geleiding

9

Synaptische transmissie

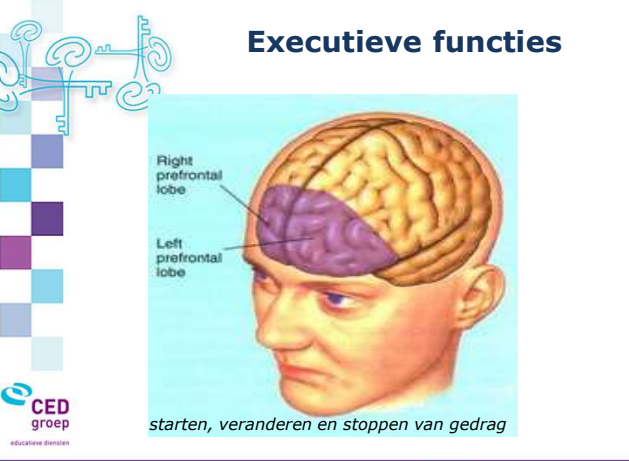

Neurons that fire together, wire together

10

Executieve functies

Right prefrontal lobe
Left prefrontal lobe

starten, veranderen en stoppen van gedrag

11

De breinfuncties

Het Lange Termijn Geheugen (LTG)

De executieve functies (EF)
(de regelfuncties van de hersenen)

12

Lange-termijngeheugen (archief)

- Opslag van kennis
  - Feiten
  - Gebeurtenissen
  - Procedures
- Terughalen van kennis

13

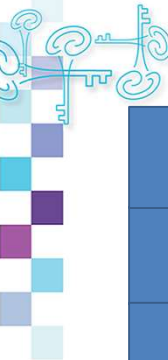
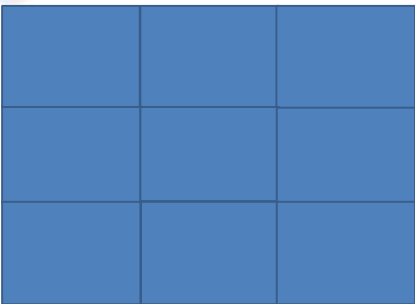

De ontwikkeling van het LTG

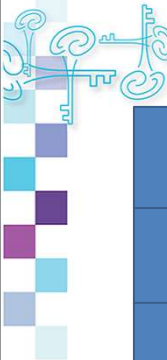
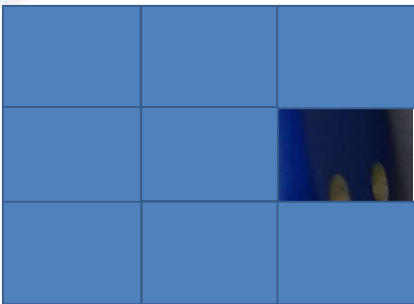

- Het LTG wordt steeds beter gevuld.
- Er worden steeds meer verbanden gelegd.
- Van concrete kennis naar abstractere kennis.
- Van in het hier en nu naar buiten het hier en nu.

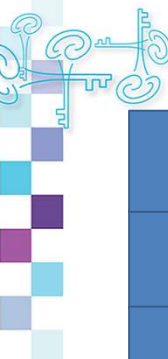
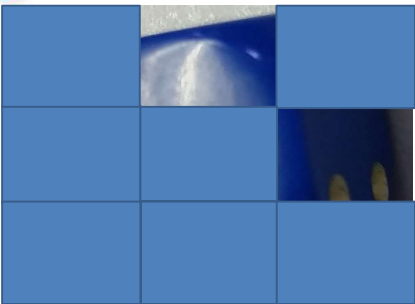

14

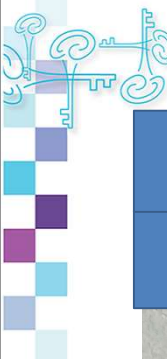
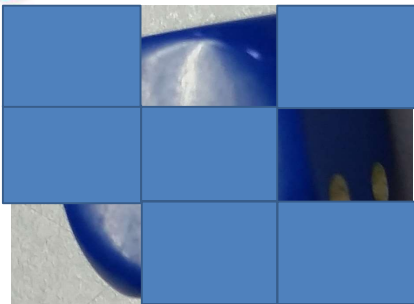

15

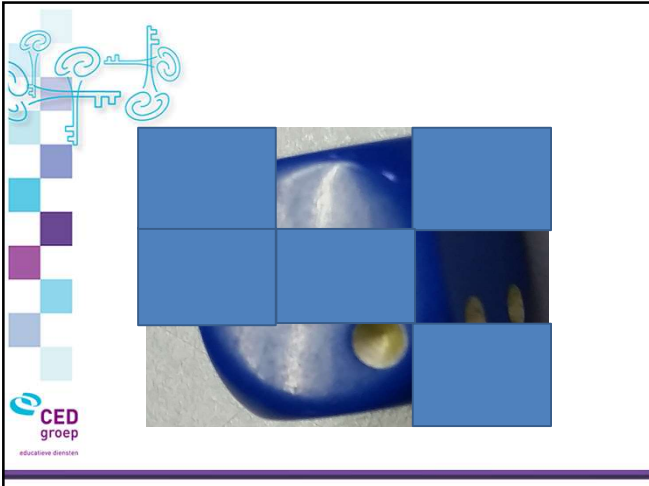
16

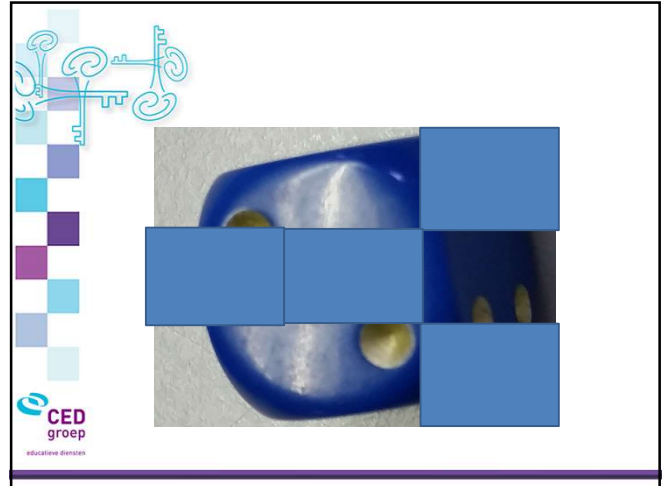
17

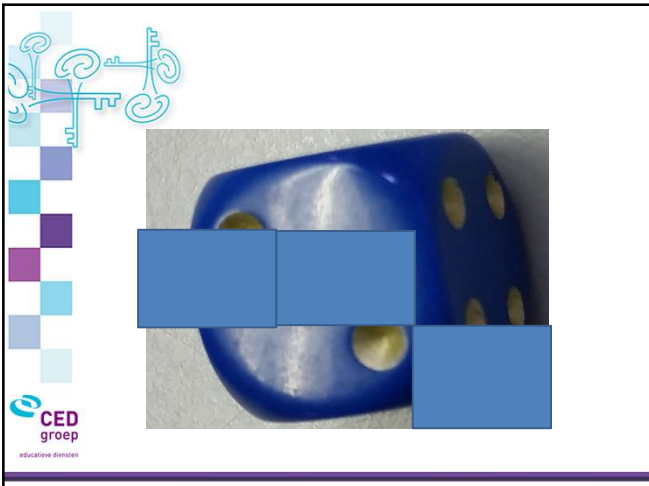
18

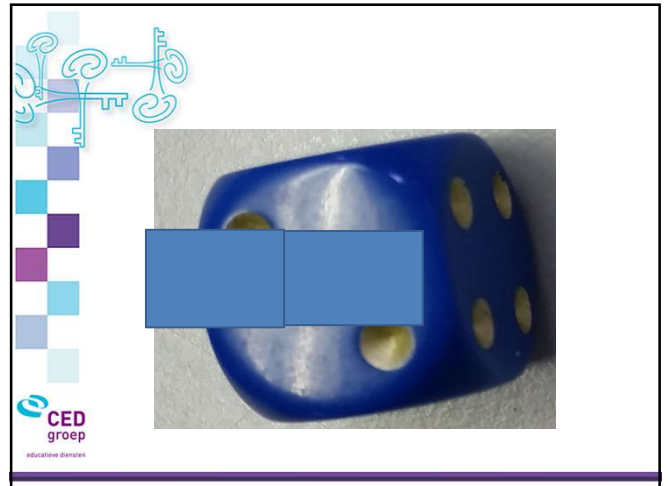
19

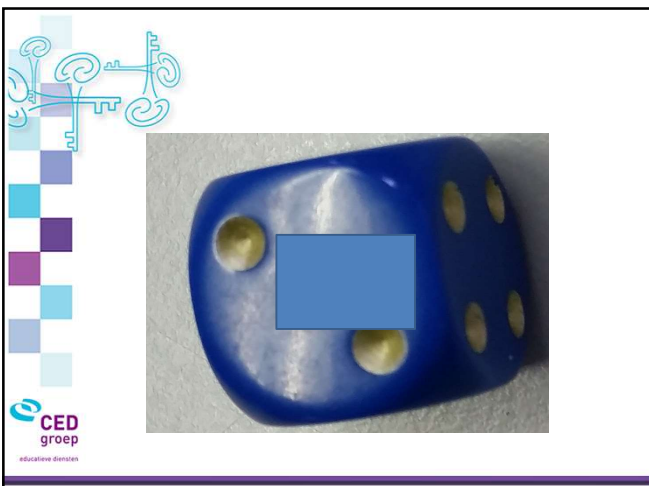
20

21

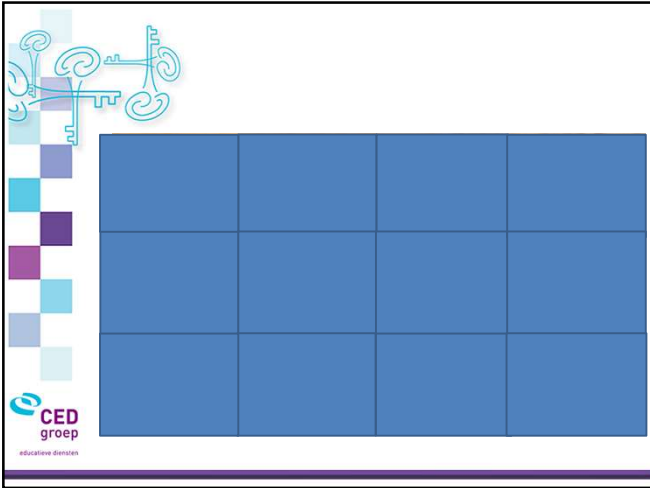
22

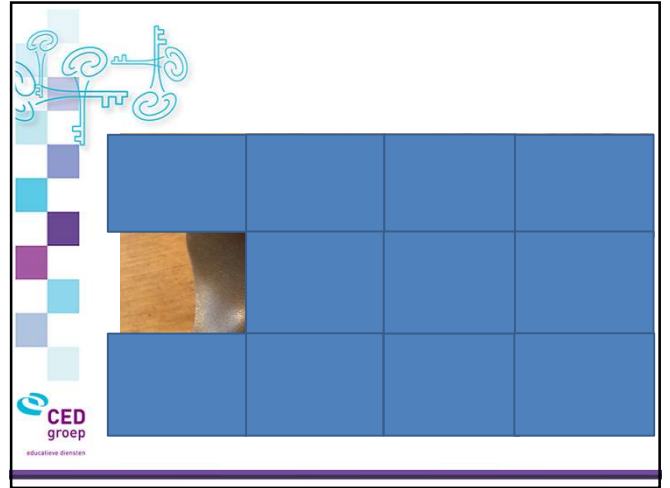
23

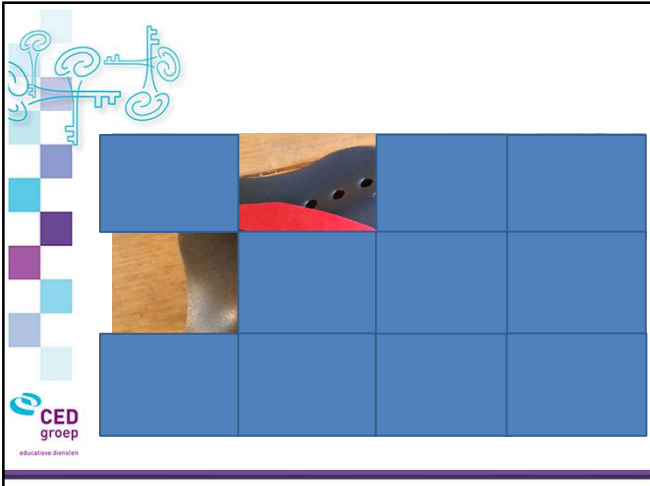
24

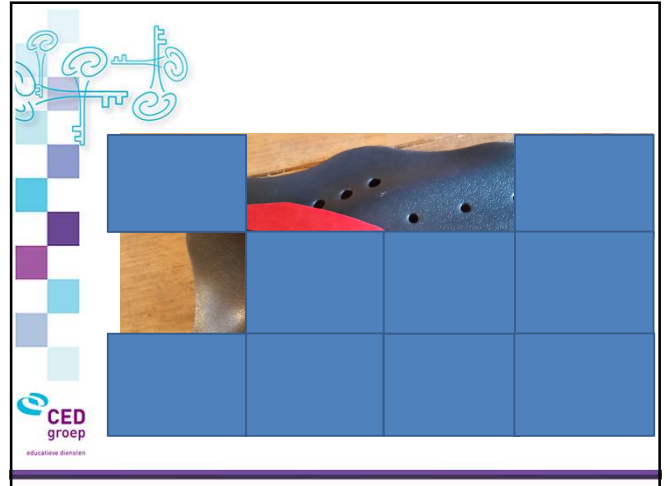
25

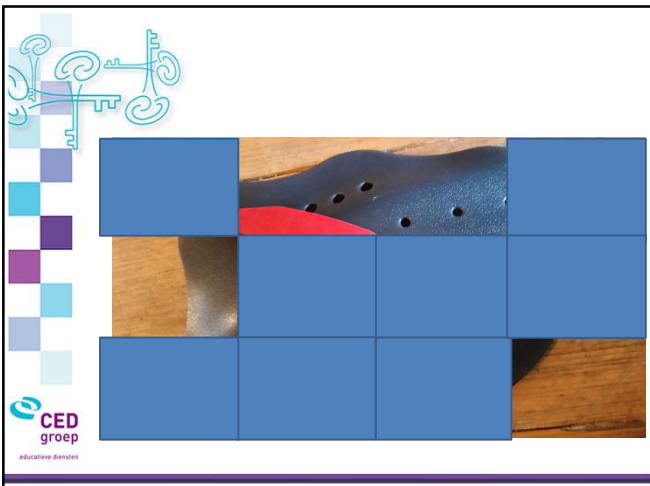
26

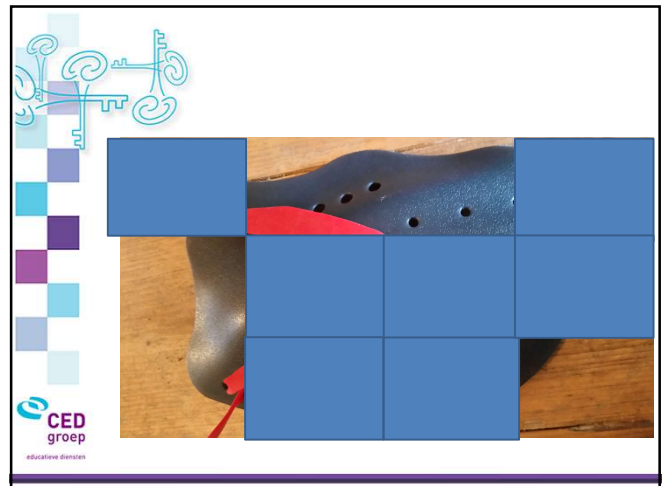
27

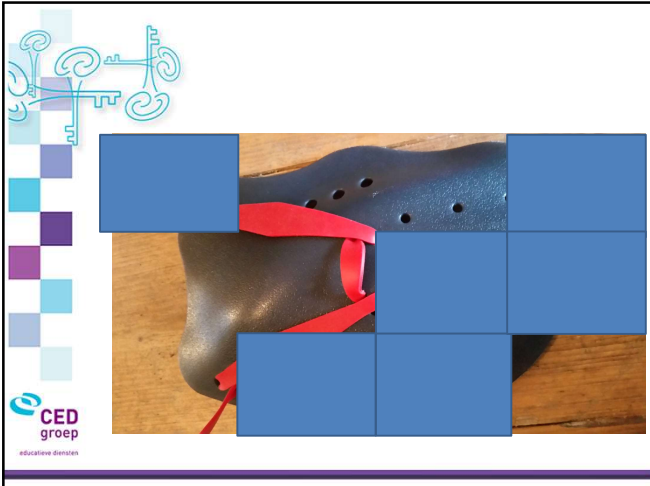
28

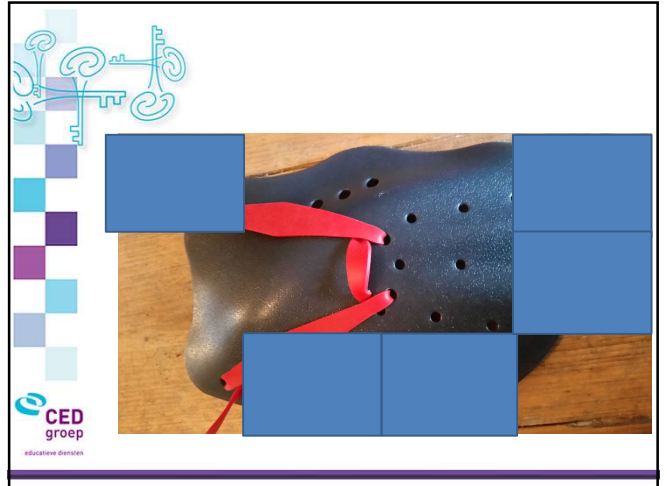
29

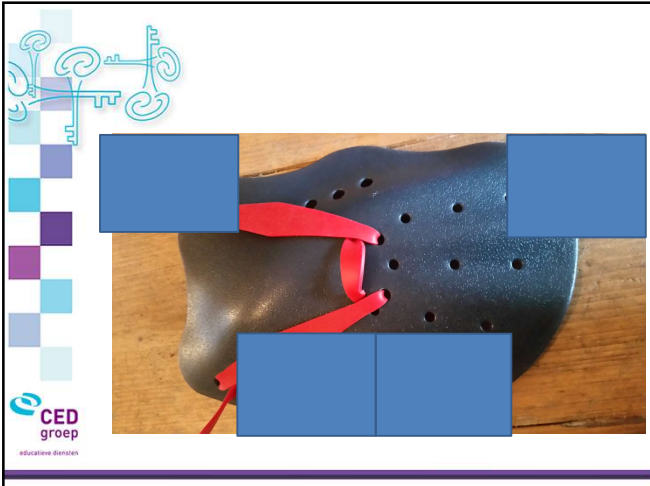
30

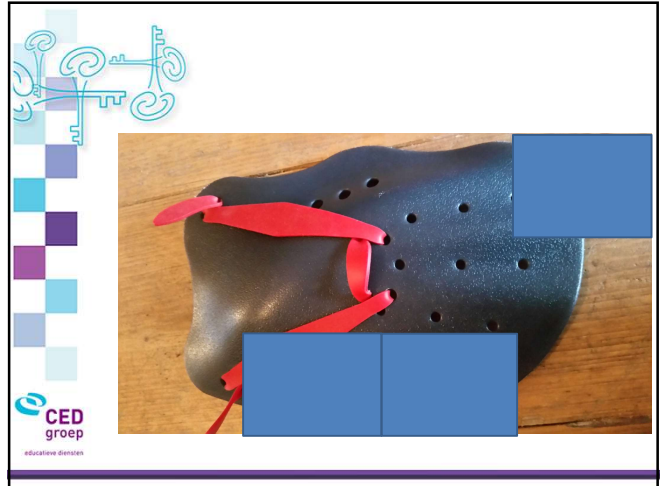
31

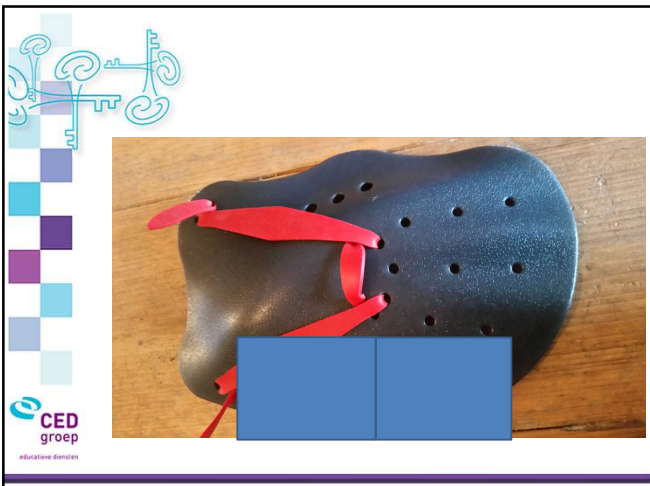
32

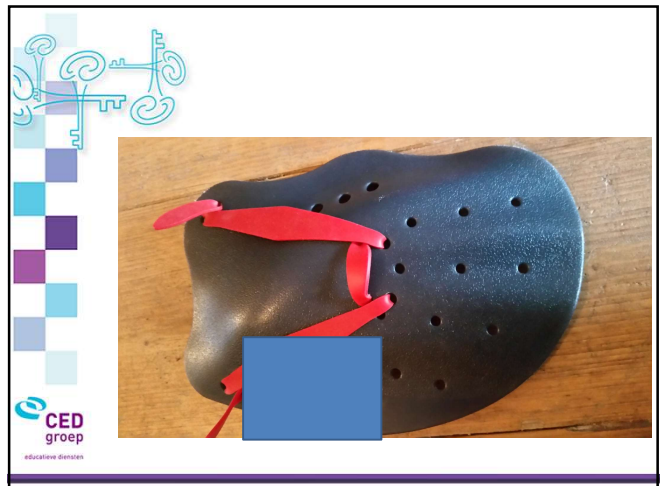
33

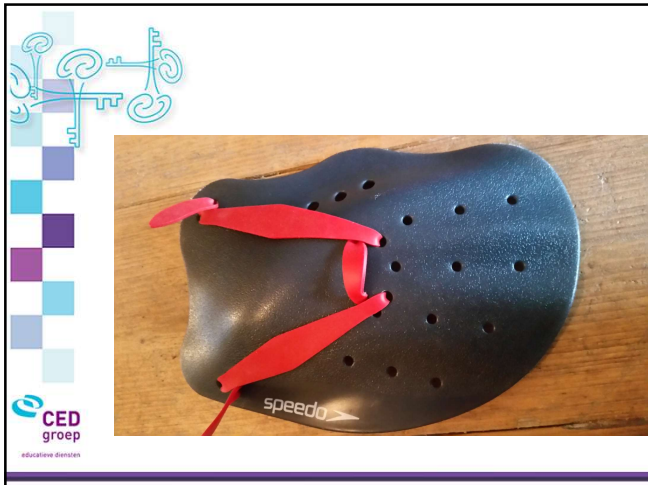
34

35

36

37

Executieve Functies

- Wat weet je daarvan
- Draai en Praat
- Schrijf in tweetal op wisbordje

38

Executieve functies

Right prefrontal lobe
Left prefrontal lobe

starten, veranderen en stoppen van gedrag

39

Executieve functies:

breinfuncties die ons denken en ons gedrag controleren en sturen.

40

Metafoor vd Auto

1. **Inhibitie**= Toerenteller en gaspedaal (>4^e jaar)
2. **Werkgeheugen**= Het navigatiesysteem (> 4^e jaar)
3. **Planning en Organisatie**= de Landkaart en tijd (8^e tot 12^e jaar)
4. **Flexibiliteit**= Het stuur (> 8^e jaar)

41

Inhibitie

Toerenteller en gaspedaal

- Stoppen met een handeling of gedrag.
- Tijdelijk uitstellen van een reactie om hier over na te kunnen denken.
- Afleidende prikkels uit je werkgeheugen houden.
- Emotieregulatie.
- > 4^e jaar

42

Strooptest

Blauw	Blauw	Blauw	Groen	Rood	Blauw	Blauw
Rood	Rood	Groen	Rood	Groen	Rood	Blauw
Geel	Rood	Geel	Geel	Groen	Rood	Rood
Blauw	Blauw	Blauw	Blauw	Blauw	Groen	Blauw
Blauw	Blauw	Blauw	Groen	Groen	Rood	Geel
Rood	Rood	Groen	Groen	Geel	Groen	Groen
Blauw	Groen	Rood	Geel	Blauw	Blauw	Rood
Rood	Groen	Rood	Blauw	Geel	Geel	Groen

groep
educatieve diensten

43

groep
educatieve diensten

44

Rood	Blauw	Geel	Groen	Geel	Rood	Blauw
Geel	Blauw	Geel	Rood	Geel	Groen	Groen
Groen	Groen	Groen	Groen	Rood	Groen	Groen
Groen	Geel	Groen	Groen	Rood	Groen	Rood
Geel	Groen	Groen	Blauw	Groen	Rood	Groen
Geel	Groen	Groen	Groen	Rood	Groen	Groen
Rood	Rood	Geel	Groen	Groen	Blauw	Groen
Blauw	Groen	Blauw	Rood	Groen	Geel	Geel

45

Werkgeheugen navigatiesysteem

Actief houden van informatie die nodig is voor een taak.
Bewerken van deze informatie.
Controleren of de uitvoering van de taak goed verloopt.

NB Bepaalde ruimte!
> 4^e jaar

groep
educatieve diensten

46

Inschatten

Hoeveel werkgeheugen gebruik je?

Het onthouden van een genoemd telefoonnummer van een mobiele telefoon ★ ★ ★ ★ ★

groep
educatieve diensten

47

Hoeveel werkgeheugen kost de leerlingen van groep 3 dit?

Een woord opschrijven	☆☆☆☆☆☆
Rijtjes optelsommen tot 20 maken	☆☆☆☆☆☆
Instructie op een nieuw leerdoel	☆☆☆☆☆☆
Spel: ik zie ik zie wat jij niet ziet	☆☆☆☆☆☆
Naast een jongen/meisje zitten die je heel leuk vindt	☆☆☆☆☆☆

48

Hoeveel werkgeheugen kost de leerlingen dit?

Een woord opschrijven ★★★★★

Rijtjes optelsommen tot 20 maken ★★☆☆☆☆

Instructie op een nieuw leerdoel ★★★★★

Spel: ik zie ik zie wat jij niet ziet ★★★★★

Naast een jongen/meisje zitten die je heel leuk vindt ★★★★★

ced
groep
educatieve diensten

49

Quick memory test! - How good is your memory?

Afspelen (k)

0:11 / 2:57

50

10 Vragen

51

Vragen

1. Kleur van de bloem
2. Waar wees de hand vanaf
3. In welke kant vd appel was een stuk gebeten
4. Welk cijfer in het getal was NIET dikgedrukt?
5. Had de olifant grote of kleine oren?

52

Vragen

6. Tijd op de klok?
7. Hoeveel poten zijn er?
8. Kleur van het oog?
9. Wat was het hele getal?
10. brandde de gloeilamp. Ja of Nee

53

Antwoorden

1. Geel	6. Vijf voor 12
2. De gloeilamp	7. 8 poten
3. Links	8. Bruin
4. Getal 5	9. Nummer: 8351
5. Grote oren	10. Niet aan

54

Score

- **0-3 goed:** oefening nodig
- **4-5 goed:** niet slecht
- **6-7 goed:** Dat is goed
- **8-9 goed:** Je bent geweldig
- **10 goed:** een fantastisch Brein

55

Planning Landkaart en tijd

Organiseren van gedrag.
Doelen formuleren
Deelstappen onderscheiden
Volgorde aanbrengen
Tijdsinschatting maken

Organiseren van je werkomgeving.
• > 8e jaar

plannen
volgorde bepalen
keuzes maken

rekening houden
met de tijd

CED groep
educatieve diensten

56

Flexibiliteit Het stuur

Starten met nieuw gedrag.
Veranderen van gedrag als dat nodig is.
Verschillende oplossingen
8e en 12e jaar

CED groep
educatieve diensten

57

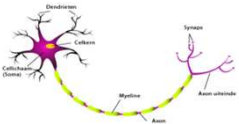
Opdracht in 2 talen

- 1. Neem een leerling uit je groep
- 2. Beschrijf het gedrag aan je collega
- 3. Benoem samen welke EF moeten worden ondersteund.
- 4. Vervolgens brengt de ander een leerling in.

58

ADHD en brein

- Neuro transmitter: Chemische stof tussen de hersencellen
- EF ontwikkelen moeizamer, meer en langer ondersteunen
- EF: planning
- EF: inhibitie

CED groep
educatieve diensten

59

ASS en brein

Spiegelneuronen (emoties herkennen)
Trager en zwakker
Thalamus (zintuiglijke prikkels)
Overgevoeligheid prikkels

CED groep
educatieve diensten

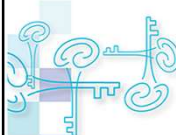
60

Onze jeugd heeft tegenwoordig een slechte hang naar luxe, heeft slechte manieren, minachting voor het gezag en geen eerbied voor ouderen. Ze spreken hun ouders tegen, houden niet hun mond in gezelschap en tiranniseren hun leraren.

CED groep
educatieve diensten

61

Ontwikkelingen in het (pre-) puberbrein

- Ontwikkelingen in prefrontaalkwab=> invloed op EF
- Afgifte van melatonine
- Veranderingen in de verwerking van sociale informatie

CED groep
educatieve diensten

62

Ontwikkelingen in de prefrontaalkwab

- Pruning

CED groep
educatieve diensten

63

64

Afgifte van melatonine

Hormoon dat invloed heeft op het slaap-waakritme
Duisternis: melatonineniveau stijgt => slaperig

Pubers:

- Verstoring in de hormonale huishouding
- Afgifte melatonine later => later slaperig

! Ontregeling melatonineniveau door licht van schermen (tv, computer, tablet, smartphone)

CED groep
educatieve diensten

65

66

Wat zijn Breinsleutels?

CED groep
educatieve diensten

67

Breinsleutels

Alle leerkrachtvaardigheden, zowel didactisch als pedagogisch, waarmee de leerkracht de deuren naar de bovenkamer van de leerlingen opent.

CED groep
educatieve diensten

68

Breinsleutels

1. Leerdoelen
2. Voorkennis
3. Herhalen
4. Voorbeelden
5. Markeren
6. Clusteren
7. Opdelen
8. Visualiseren
9. Schakelen
10. Feedback

CED groep
educatieve diensten

69

Breinsleutel Leerdoelen

1. Duidelijke leerdoelen stellen en benoemen

Waarom?

Juiste voorkennis
Lange termijn geheugen
Focus en richten van aandacht

CED groep
educatieve diensten

70

Breinsleutel Voorkennis

1. Juiste voorkennis ophalen

Waarom?
Nieuwe netwerken koppelen aan bestaande netwerken in het brein
Effectiever opslaan nieuwe kennis

CED groep
educatieve diensten

71

Breinsleutel Herhalen

1. De weg naar automatiseren van kennis en feiten

Waarom?
Verbindingen worden krachtiger en sneller
Ophalen van info gaat sneller

CED groep
educatieve diensten

72

Breinsleutel Visualiseren

1. Veel is auditief, auditief is vluchtige info. Visuele info ondersteunt.

Waarom?
Werkgeheugen ontlasten
Beelden versterken

CED groep
educatieve diensten

73

Breinsleutel Feedback

1. Ben je op de goede weg richting het leerdoel.

Waarom?
Feedback is een spiegel
Positief: een bekrachtiging in neurale netwerken
Negatief: inefficiënte netwerken verdwijnen.

CED groep
educatieve diensten

74

Aandacht en Concentratie

- Samenspel tussen
- 1. Werkgeheugen
- 2. Inhibitie

75

Welke EF en Breinsleutel

- Maak viertallen en kies een eerste casus
- Bespreek de casus met elkaar
- Vervolgens pak je een volgende casus.

76

Nieuwe Breinboek

Samenwerking:

CED
&
Hoogleraar
Cognitieve
Psychologie
Harold Bekkering
Radboud Uni
Nijmegen

CED groep
educatieve diensten

77

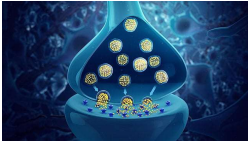
Ons brein is een chemische fabriek

CED groep
educatieve diensten

78

Neurotransmitters

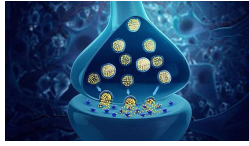

Neurotransmitters bepalen wat we opslaan in het lange-termijngeheugen

CED
groep
educatieve diensten

79

Neurotransmitters

- Dopamine
- Noradrenaline
- Serotonine

CED
groep
educatieve diensten

80

Dopamine

Beloningen en plezier

CED
groep
educatieve diensten

81

Noradrenaline

Alertheid en motivatie

CED
groep
educatieve diensten

82

Serotonine

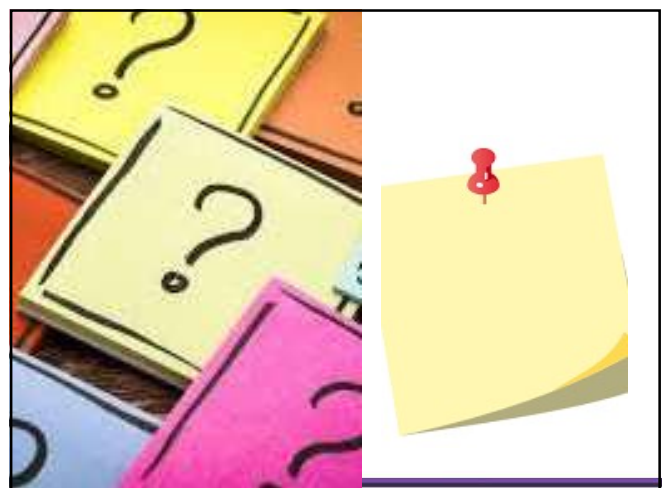
Belangrijk voor de stemming

Prosociaal gedrag, zoals samenwerken:
meer serotonine
Bij eenzaamheid en agressie:
minder serotonine

CED
groep
educatieve diensten

83

84